

УДК 159.923.2:314.15-054.73

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2025.2.16>

Савінок А. В.

аспірант кафедри соціальної психології

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

e-mail: savinok.artem@stud.onu.edu.ua

ORCID ID: 0009-0004-4989-7274

СОЦІАЛЬНО-ПЕРЦЕПТИВНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

У статті розглянуто соціально-перцептивні чинники, що впливають на ефективність адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах України в умовах повномасштабної війни. Актуальність дослідження зумовлена масштабами внутрішньої міграції, трансформацією соціальних практик взаємодії та потребою у виробленні науково обґрунтованих підходів до підтримки ВПО. У центрі аналізу – соціальна перцепція як система уявлень, атрибутів і ставлень, що визначають характер міжгрупової взаємодії між переселенцями та місцевим населенням. Теоретичну основу становлять концепції міжгрупового контакту, соціальної ідентичності та акультураційних стратегій, які дозволяють пояснити вплив когнітивних і емоційних механізмів сприймання на процеси інтеграції.

Здійснено огляд сучасних українських і зарубіжних досліджень, що висвітлюють зв'язок між соціальною перцепцією, рівнем довіри, поширенням стереотипів, інформаційною безпекою та психологічним благополуччям ВПО. Узагальнено емпіричні дані щодо ролі міжгрупового контакту, процедурної справедливості, медіаграмотності та інформаційних наративів у формуванні готовності приймаючих громад до інклюзії. Визначено, що успішні адаптаційні стратегії ґрунтуються на поєднанні структурних умов підтримки та перцептивних факторів, що забезпечують зниження соціальної дистанції, утвердження позитивних соціальних уявлень і залучення ВПО до спільнотного життя.

Сформульовано перспективні напрями подальших наукових розвідок, серед яких – лонгitudні дослідження динаміки перцептивних установок, оцінювання ефективності антистигматизаційних і комунікаційних інтервенцій, а також аналіз впливу локальних медіапросторів на формування образу ВПО в громадах.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, соціальна перцепція, адаптація, соціальна ідентичність.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні зумовила безпрецедентний рівень внутрішньої міграції населення та створила нові виклики для соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Станом на 2025 рік соціально-перцептивні аспекти взаємодії між ВПО та приймаючими громадами набули особливої актуальності, оскільки саме механізми сприйняття, інтерпретації та оцінювання один одного різними соціальними групами визначають якість міжособистісних контактів, рівень довіри та готовність до інтеграції. В умовах вимушеної міграції адаптація ВПО значною мірою залежить не лише від індивідуальних ресурсів, а й від того, як їх сприймає місцева громада, які уяв-

лення та очікування формуються про переселенців у суспільному дискурсі, медіа та повсякденній комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукове підґрунтя дослідження соціально-перцептивних чинників ефективності адаптації ВПО спирається на розробки у галузі соціальної перцепції, міжгрупової взаємодії, теорії соціальної ідентичності, концепції акультурації та адаптації в умовах вимушеної міграції (Т. Адорно, Г. Олпорт, Г. Теджфел, Дж. Тернер, Дж. Беррі, В. Єнакієв, Т. Титаренко, О. Донченко та ін.). Психологічна адаптація ВПО розглядається як багатовимірний процес, що охоплює когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти, водночас включаючи соціальну інтеграцію, відновлення почуття контролю, безпеки та належності до спільноти. Важливим складником цього процесу є соціально-перцептивні чинники – особливості сприйняття, атрибуції намірів і поведінки переселенців та членів приймаючих громад один щодо одного.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз соціально-перцептивних чинників адаптації ВПО, узагальнити сучасні підходи до їх вивчення та представити аналітичний огляд наукових досліджень 2020–2025 рр., які висвітлюють зазначену проблематику. Завдання статті передбачають: окреслення ключових понять і механізмів соціальної перцепції у контексті вимушеної міграції; аналіз соціально-перцептивних феноменів міжгрупової взаємодії; узагальнення даних українських та зарубіжних дослідників щодо адаптації ВПО та ролі соціального сприйняття в цьому процесі.

Результати дослідження. Соціальна перцепція розглядається як процес пізнання людини людиною, що включає інтерпретацію її поведінки, мотивацій, емоційних станів та намірів. У ситуації вимушеної міграції цей процес ускладнюється низкою чинників: високим рівнем стресу, фрустрації, втрати звичного середовища, руйнуванням соціальних зв'язків, а також специфікою взаємодії з новими соціальними групами. Соціальна перцепція в умовах переселення набуває двостороннього характеру: ВПО формують уявлення про нове соціальне середовище, а члени приймаючої громади – про переселенців. Результатом стає формування первинних когнітивних схем, атрибуційних моделей та оцінних суджень, які впливають на подальшу поведінку та якість міжособистісних стосунків [1].

Важливо враховувати, що процес соціального сприймання ВПО включає як індивідуальні, так і групові компоненти. На особистісному рівні це може проявлятися у прагненні до соціального порівняння, пошуку схожості/відмінності, формуванні довіри або настороженості. На груповому рівні – у створенні соціальних категорій «ми» та «вони», що визначають характер і тонус взаємодії. Позитивна соціальна перцепція сприяє інтеграції, зниженню соціальної дистанції та формуванню почуття приналежності, тоді як негативна – посилює відчуження, конфлікти та ізоляцію.

Соціально-перцептивні процеси у взаємодії ВПО та приймаючих громад регулюються низкою механізмів, серед яких ключовими є ідентифікація, емпатія

тія, каузальна атрибуція та стереотипізація. Ідентифікація передбачає здатність людини ототожнювати себе з іншими, знаходити спільність досвіду та життєвих обставин, що сприяє емоційному прийняттю та зменшенню соціальної дистанції. Емпатія виступає важливим чинником розуміння переживань ВПО, а її дефіцит може призводити до знецінення їхнього досвіду або звинувачень у надмірній «вразливості» чи «вимогливості».

Каузальна атрибуція відіграє важливу роль у поясненні поведінки іншої групи: приймаючі громади можуть приписувати ВПО як внутрішні, так і зовнішні причини труднощів адаптації. Якщо домінують внутрішні атрибуції (наприклад, «не хочуть працювати», «не намагаються інтегруватися»), формується негативна соціальна перцепція; натомість зовнішні атрибуції («опинилися у надзвичайній ситуації», «стикнулися з травмою») сприяють підтримці та солідарності.

Стереотипізація є неминучим елементом міжгрупового сприймання, проте в умовах війни вона набуває особливої сили. Стереотипи щодо ВПО можуть бути як позитивними (стійкі, працелюбні, здатні до самодопомоги), так і негативними (пасивні, залежні, конфліктні). Вони швидко поширюються у медійному просторі, формуючи суспільне ставлення, яке впливає на рішення влади, громадські ініціативи та соціальну інтеграцію.

Проблематика адаптації мігрантів та переселенців представлена у низці теоретичних підходів. Концепція акультурації Дж. Беррі визначає адаптацію як динамічний процес взаємодії культур, що передбачає інтеграцію, асиміляцію, сепарацію або маргіналізацію. У контексті ВПО в Україні інтеграційна модель виявилася найбільш конструктивною, оскільки орієнтується на збереження власної ідентичності за одночасного включення до нового соціокультурного середовища [2].

Теорія соціальної ідентичності Г. Теджфела і Дж. Тернера акцентує увагу на значенні приналежності до групи для підтримання психологічної стабільності та самооцінки. Втрата соціальної групи (місцевої спільноти, професійного середовища, культурного контексту) у ВПО може спричиняти кризу ідентичності та підвищувати вразливість до стигматизації. Разом із тим формування нових групових зв'язків у приймаючій громаді сприяє відновленню відчуття значущості та безпеки.

Вітчизняні дослідники (Т. Титаренко, Н. Пов'якель, Л. Карамушка) розглядають адаптацію ВПО як процес відновлення життестійкості, соціальної активності та здатності будувати нові соціальні зв'язки. Наголошується, що успішність адаптації залежить не лише від індивідуально-особистісних рис та ресурсів, а й від соціально-перцептивного клімату у приймаючій громаді, рівня емпатії, толерантності та соціальної підтримки [5].

Соціально-перцептивний вимір взаємодії внутрішньо переміщених осіб та приймаючих спільнот формується в полі складної системи соціальних уявлень, в основі яких лежать стереотипи, упередження та стигматизувальні наративи. У сучасному українському контексті, позначеному ситуацією воєнної міграції,

стереотипізація ВПО постає як механізм когнітивного спрощення, що забезпечує швидку інтерпретацію соціально нових груп, які раптово включаються до локального соціуму. За підходом Г. Олпорта, стереотипи виконують функцію підтримання когнітивної стабільності індивіда, проте в умовах високої соціальної турбулентності їх вплив посилюється та набуває здатності формувати дискримінаційні установки.

Наративи, що циркулюють у медіа, міжособистісному спілкуванні та інституційних комунікаціях, створюють символічний простір, у якому конструюється образ ВПО – як індивідів та як соціальної групи. Стигматизація може проявлятися через приписування переселенцям статусу «залежних», «пасивних», «соціально проблемних» або таких, що «конкурують» за ресурси громади. Упередження посилюються, коли приймаюча спільнота перебуває у стані емоційної втоми, економічної нестабільності чи невизначеності щодо майбутнього, що на рівні соціальної перцепції актуалізує механізми захисної атрибуції та пошуку «винного».

Конструювання образу ВПО як «інших» ґрунтується на первинній міжгруповій диференціації «ми – вони». Така опозиція активує феномени інгрупової фаворизації та аутгрупової дискримінації, описані у теорії соціальної ідентичності Г. Теджфела і Дж. Тернера. Унаслідок цього переселенці можуть розглядатися як носії «чужого» досвіду, що потребує додаткових зусиль для інтеграції у спільний соціальний ментальний простір. Поступове закріплення негативних ярликів сприяє формуванню стигматизаційних практик, які ускладнюють доступ ВПО до соціального капіталу, обмежують можливості формування горизонтальних зв'язків та знижують рівень довіри у взаємодії.

Ключовим чинником успішності адаптації є можливість для ВПО зберігати свою первинну ідентичність, не відчуваючи примусу до асиміляції. Цей принцип узгоджується з інтеграційною моделлю акультурації Беррі, яка припускає, що найбільш сприятливою для психологічного благополуччя є стратегія, що дозволяє індивідові одночасно зберігати культурну ідентичність і брати участь у житті нової спільноти. В умовах України така стратегія реалізується через створення мережових спільнот ВПО, громадських об'єднань, ініціатив взаємопідтримки та соціальних платформ, які підтримують ідентичність без її протиставлення місцевим групам.

Важливим складником соціально-перцептивного виміру ідентичності є механізм соціального порівняння. ВПО, оцінюючи себе щодо членів приймаючої громади, можуть переживати як почуття меншовартості та залежності, так і прагнення довести власну соціальну спроможність. Коли процес самокатегоризації супроводжується наративами «ми – гості», «ми – тимчасові», «ми – тягар», це посилює внутрішню вразливість і перешкоджає інтеграції. Натомість позитивне конструювання себе як «нових членів громади», «партнерів у розвитку спільноти», «рівноправних учасників соціального життя» сприяє зниженню міжгрупових бар'єрів [3].

Дослідження українських авторів останніх років демонструють, що для ВПО характерне формування «подвійної ідентичності»: збереження регіональної самоідентифікації паралельно з поступовим набуттям нових групових ідентичностей, пов'язаних із професійними, освітніми та соціальними середовищами приймаючих територій. Така багаторівнева ідентичність виконує захисну функцію, забезпечуючи психологічну стійкість в умовах адаптаційного стресу та зберігаючи відчуття безперервності власної життєвої історії [7].

Емпатія, соціальна чутливість та перцептивна компетентність розглядаються як ключові соціально-психологічні детермінанти, що опосередковують якість міжгрупової взаємодії та визначають характер соціальної перцепції між ВПО та членами приймаючих спільнот. Емпатійне розуміння іншого передбачає здатність індивіда усвідомлювати емоційний стан партнера по взаємодії та інтерпретувати його в контексті життєвого досвіду, що сприяє зниженню соціальної дистанції та формуванню позитивного ставлення. У випадку ВПО емпатія забезпечує прийняття травматичного досвіду переселення як об'єктивного фактора впливу на поведінкові прояви, а не як особистісного недоліку чи прояву слабкості [6].

Соціальна чутливість у цьому контексті визначається як здатність адекватно реагувати на соціально-перцептивні сигнали, що надходять у процесі взаємодії, та розуміти соціальні очікування, норми і правила поведінки в приймаючій спільноті. Для ВПО соціальна чутливість означає вміння інтерпретувати невербальні та вербальні знаки соціального оточення, що дозволяє швидше адаптуватися до нових соціокультурних умов. Для членів громади це – розуміння специфіки переживань переселенців, зокрема проявів стресу, тривожності, тимчасової дезадаптації, що потребують підтримки, а не осуду.

Перцептивна компетентність, на думку сучасних українських авторів, включає когнітивно-рефлексивну здатність осмислювати процеси сприймання іншої людини, аналізувати власні упередження, коригувати інтерпретації поведінки партнера по взаємодії. Розвинена перцептивна компетентність сприяє формуванню толерантних настанов, мінімізації атрибутивних помилок та уникненню навішування ярликів. В умовах взаємодії з ВПО цей компонент виступає важливим інструментом подолання упереджень та стереотипів, які виникають через незнання або недостатній контакт.

На мікрорівні емпатія, соціальна чутливість і перцептивна компетентність забезпечують формування довірливих взаємин, що є базисом для інтеграції ВПО у соціальне середовище громади. На мезорівні вони сприяють об'єднанню людей у спільноти взаємопідтримки, активізації соціального капіталу та розвитку практик інклюзивної взаємодії. На макрорівні – є основою формування суспільного дискурсу, заснованого на солідарності, людяності та повазі до гідності кожної людини.

Процес адаптації внутрішньо переміщених осіб є двостороннім феноменом, у якому взаємодіють два суб'єкти – ВПО та приймаюча спільнота. У сучасному науковому дискурсі дедалі частіше наголошується, що аналіз адаптації виключно

як індивідуальної або групової потреби переселенців є концептуально недостатнім. Натомість адаптація розглядається як взаємний процес, що передбачає трансформацію установок, норм, очікувань і моделей поведінки обох сторін взаємодії. Такий підхід узгоджується з інтеракційними моделями соціального розвитку спільнот, у межах яких приймаюча громада також має пройти певний шлях корекції власних соціальних настанов [6].

Взаємна адаптація включає кілька вимірів: когнітивно-перцептивний (взаємне уявлення груп одна про одну), емоційно-ціннісний (рівень прийняття, емпатійного налаштування, довіри), поведінковий (характер соціальної взаємодії) та нормативний (готовність спільноти змінювати правила задля інтеграції нових членів). У цьому сенсі адаптація постає не як процес «входження ВПО в уже готові умови», а як спільна реконфігурація соціального середовища, що передбачає інклюзивність, діалог і гнучкість соціальних норм.

На рівні соціальної перцепції взаємна адаптація проявляється в коригуванні атрибутивних схем. Якщо на ранньому етапі домінують упереджено-оціночні судження, що ґрунтуються переважно на поверхневих відмінностях, то в міру збільшення контактів, комунікативної взаємодії та залучення ВПО у спільні практики виникають передумови для декатегоризації – зменшення впливу групових стереотипів і переорієнтації на індивідуальні характеристики партнерів по взаємодії. Це відповідає контактній гіпотезі Г. Олпорта, яка підкреслює, що за умов рівноправності, спільної діяльності та підтримки значущих соціальних інституцій міжгрупові контакти сприяють зниженню упереджень.

Для ВПО ключовим чинником взаємної адаптації є відчуття психологічної безпеки, пов'язане з прийняттям і визнанням їхнього досвіду переселення без осуду або стигматизації. Для членів приймаючих спільнот важливою умовою є відчуття, що ВПО не руйнують локальну соціальну рівновагу, а можуть стати ресурсом розвитку громади. За результатами емпіричних досліджень 2022–2025 рр., громади, у яких реалізуються політики включення, спостерігають вищий рівень довіри, соціальної згуртованості та готовності до спільних громадських ініціатив, що своєю чергою позитивно впливає на інтеграцію ВПО.

Взаємна адаптація також виявляється у трансформації соціальних очікувань. На початкових етапах переселенці часто очікують негайної підтримки, тоді як громади – швидкого «пристосування» ВПО до нових умов. З часом, якщо соціально-перцептивний клімат сприятливий, очікування зближуються, ВПО набувають автономності та активності, а громади – більшої гнучкості та відкритості. За наявності діалогу формується спільна ідентичність («ми як громада, що включає ВПО»), яка замінює дихотомію «ми – вони». Це є маркером зрілої інтеграції, що забезпечує стійку соціальну взаємодію.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Соціально-перцептивні чинники є ключовими модераторами ефективності адаптації ВПО. Вони опосередковують вплив матеріальних і правових умов через довіру, атрибуції причин-

ності, норми інклюзії та якість міжгрупового контакту. Комплексні інтервенції мають поєднувати структурні й перцептивні компоненти: прозорі процедури (housing, employment), керовані форми кооперації «ВПО ↔ місцеві», локальні інформаційні практики.

Список використаних джерел і літератури

1. Гузенюк Є.С. Адаптація внутрішньо переміщених осіб в Україні (2014–2023): теоретичний аналіз : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. URL: <https://dspace.znu.edu.ua>.
2. Дослідницька служба Верховної Ради України. Інформаційна довідка щодо інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громади (аналітичний огляд). Київ, 2025. 14 с. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33607.pdf>.
3. Кононенко О.І., Григорашченко А.В. Психологічні особливості адаптації дітей в умовах війни та еміграції. *Психологія та соціальна робота*. 2022. Том 52–53. Вип. 1–2. С. 95–108. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286668>.
4. Котух О.В. Психологічне благополуччя внутрішньо переміщеної особи: адаптація та інтеграція в нову громаду. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2023. № 1. С. 56–61. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-1-7>.
5. Кудінова М., Кожанова Д. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*, 2024. № 2 (63), С. 17–24. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.2.2>.
6. Михайлич О.В. Соціально-психологічні особливості адаптації внутрішньо переміщених осіб. *Психологія та соціальна робота*. 2023. Вип. 2(58). С. 18–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2023.2.3>.
7. Могильова Н.М. Особливості психічного здоров'я та психологічного благополуччя населення в умовах війни. *Часопис психології і педагогіки протидії та післяконфліктної реабілітації*. 2023. Вип. 2. С. 81–85. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.12>.
8. Шапошникова І.В. Стратегії та виклики інтеграції внутрішньо переміщених осіб. *Проблеми модернізації та трансформації суспільства*. 2024. № 11. С. 42–49. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.

References

1. Huzenok, Ye.S. (2024). *Adaptatsiia vnutrishnio peremishchenykh osib v Ukraini (2014–2023): teoretychnyi analiz* [Adaptation of Internally Displaced Persons in Ukraine (2014–2023): Theoretical Analysis]: monograph. Zaporizhzhia: ZNU. Retrieved from: <https://dspace.znu.edu.ua> [in Ukrainian].
2. Doslidnytska sluzhba Verkhovnoi Rady Ukrainy. (2025). *Informatsiina dovidka shchodo intehratsii vnutrishnio peremishchenykh osib u hromady (analitichnyi ohliad)* [Information Report on the Integration of Internally Displaced Persons into Communities (Analytical Review)]. Kyiv, 14 p. Retrieved from: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33607.pdf> [in Ukrainian].
3. Kononenko, O.I., & Hryhorashchenko, A.V. (2022). *Psykhologichni osoblyvosti adaptatsii ditei v umovakh viiny ta emihratsii* [Psychological Features of Children's Adaptation in the Context of War and Emigration]. *Psychology and Social Work*, 52–53(1–2), 95–108. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286668> [in Ukrainian].
4. Kotukh, O.V. (2023). *Psykhologichne blahopoluchchia vnutrishnio peremishchenoi osoby: adaptatsiia ta intehratsiia v novu hromadu* [Psychological Well-being of an Internally Displaced Person: Adaptation and Integration into a New Community]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia "Psykhologichni nauky"*, 1, 56–61. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2023-1-7> [in Ukrainian].

5. Kudinova, M., & Kozhanova, D. (2024). Psykholohichni osoblyvosti vnutrishnio peremishchenykh osib v Ukraini [Psychological Characteristics of Internally Displaced Persons in Ukraine]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Psychology*, 2(63), 17–24. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.2.2> [in Ukrainian].

6. Mykhailych, O.V. (2023). Sotsialno-psykholohichni osoblyvosti adaptatsii vnutrishnio peremishchenykh osib [Socio-Psychological Characteristics of Internally Displaced Persons' Adaptation]. *Psychology and Social Work*, 2(58), 18–27. <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2023.2.3> [in Ukrainian].

7. Mohylova, N.M. (2023). Osoblyvosti psykhiichnoho zdorovia ta psykholohichnoho blahopoluchchia naselennia v umovakh viiny [Psychological Health and Well-Being of the Population in Wartime]. *Chasopys psykholohii i pedahohiky protydii ta pisliakonfliktnoi rehabilitatsii*, 2, 81–85. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.12> [in Ukrainian].

8. Shaposhnykova, I.V. (2024). Stratehii ta vyklyky intehtatsii vnutrishnio peremishchenykh osib [Strategies and Challenges of Internally Displaced Persons' Integration]. *Problemy modernizatsii ta transformatsii suspilstva*, 11, 42–49. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04> [in Ukrainian].

Savinok A. V.

Postgraduate Student at the Department of Social Psychology

Odesa I.I. Mechnikov National University

SOCIO-PERCEPTUAL FACTORS OF EFFECTIVE ADAPTATION OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

The article examines the socio-perceptual factors that influence the effectiveness of internally displaced persons' adaptation in host communities in Ukraine in the context of full-scale war. The scale of internal migration, the transformation of social practices of interaction, and the need to develop scientifically sound approaches to supporting IDPs determines the relevance of the study. The analysis focuses on social perception as a system of ideas, attributions, and attitudes that determine the nature of intergroup interaction between migrants and the local population. The theoretical framework is based on the concepts of intergroup contact, social identity, and acculturation strategies, which allow us to explain the influence of cognitive and emotional mechanisms of perception on integration processes. A review of contemporary Ukrainian and foreign studies highlighting the connection between social perception, trust levels, the spread of stereotypes, information security, and the psychological well-being of IDPs has been conducted. Empirical data on the role of intergroup contact, procedural justice, media literacy, and information narratives in shaping the readiness of host communities for inclusion have been summarized. It has been determined that successful adaptation strategies are based on a combination of structural support conditions and perceptual factors that reduce social distance, promote positive social perceptions, and involve IDPs in community life. Promising directions for further scientific research have been formulated, including longitudinal studies of the dynamics of perceptual attitudes, evaluation of the effectiveness of anti-stigmatization and communication interventions, and analysis of the impact of local media spaces on the formation of the image of IDPs in communities.

Key words: internally displaced persons, social perception, adaptation, social identity.

Дата надходження статті: 30.09.2025

Дата прийняття статті: 04.11.2025

Опубліковано: 26.11.2025

